

BESLUT

2015-03-16

Dnr: 14/02360

SAKEN

Lunchebot, P1, 2014-09-27, inslag om nya regler för de svenska jordbrukslandskapen; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Nyhetsuppläsaren påannonserade inslaget enligt följande.

Världsnaturfonden är bekymrad över det svenska jordbrukslandskapet. Nya regler gör att stenmurar, diken och åkerholmar riskerar att försvinna och det här är platser som i dag är viktiga både för djur och växter. A vid Världsnaturfonden. (A) – Problemet är ju att vi redan är i en situation där vi riskerar att inte nå miljömålet Ett levande odlingslandskap. Att då inte titta både på lantbrukarnas överlevnad och det här landskapets förmåga att leverera ekosystemtjänster och biologisk mångfald, det är ett feltänk som jag ser det. Vi måste kunna ha ett samhälle där vi kan göra både och. Du ser ju hur mycket spindelnät och då mycket larver som finns här också i och med att ...
Rösten tonades ned.

Reportern sa därefter:

Mitt ute i åkern ligger en stor kringvuxen sten och A visar hur den kan erbjuda mat och skydd för arter som får svårare att klara sig i ett alltmer ensidigt jordbrukslandskap. På 35 år har till exempel tre av fyra sånglärkor försvunnit och en vanlig fågel som gulsparven minskar nu drastiskt i antal. Fåglar som de är beroende av tillflykter som åkerkanter, diken och stenmurar – platser som omfattas av naturskydd. Men från den 1 september är det lättare än förut för lantbrukare att få dispens för att röja bort sådant som anses som odlingshinder. Regeringens skäl var att underlätta ett rationellt jordbruk och därmed öka lantbrukets lönsamhet. Samtidigt kan också snart ett ekonomiskt stöd till lantbrukare som sparar naturvärda platser komma att dras in. Under åren 2007 - 2013 fanns 760 miljoner kronor i stöd till kulturmiljöer men i kommande års landsbygdsprogram från EU och svenska staten föreslås att det bidraget slopas.

A vid Världsnaturfonden:

Det blir en dubbelstöt här. Dels gör man det lättare att ta bort biotoper och samtidigt finns inga pengar för att sköta dem heller och det är ju extremt olyckligt.

Reportern sa därefter följande.

Världsnaturfonden och A anser att lantbrukarna också i framtiden borde få betalt för sitt miljöarbete.

A vid Världsnaturfonden:

De här sakerna som skapar biologisk mångfald och ekosystemtjänster här gynnar ju oss alla. Då borde vi alla också genom samhällets försorg vara beredda att betala för dem. Och den signalen tycker jag är viktig till lantbrukarna, att de inte ska pekas ut som bad guys utan de är en förutsättning för det här och att samhället bryr sig om att vi kan göra det här, att vi kan betala för det här.

ANMÄLAN

Anmälaren anser att *Lunchkot* brast i objektivitet när inte någon annan än en representant för Världsnaturfonden fick komma till tals. Diskussionen handlade om en fråga som nyligen varit föremål för beslut i riksdagen. Innan dess förelåg en utredning från Jordbruksverket och ett remissförfarande där det framgick mycket tydligt att frågan rymmer två läger. Att mot denna bakgrund inte inse behovet av att låta fler komma till tals var enligt anmälaren ett gravt förbiseende av *Lunchkot*. På Twitter har den ansvariga journalisten angett att representanten sa några saker som vid första anblick låter som att det inte föreligger en intressekonflikt. Inslaget brast dessutom i saklighet. I inslaget förekom påståenden om att vissa naturelement minskar i landet. Detta är ett påstående som saknar grund och som understryker behovet av att en part med annan uppfattning än den intervjuade borde fått komma till tals.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför följande.

Inslaget redovisade tydligt regeringens skäl till regeländringen. Syftet var att underlätta dispensen för att stärka lantbrukets konkurrenskraft och ta bort odlingshinder. Det framgick att regeringen ansåg att ett rationellt jordbruk kräver bättre framkomligheten för att få ökad lönsamhet. Världsnaturfondens företrädare beskrev sin oro, men var noga med att påpeka att det inte var jordbrukarnas fel om naturvärden på sikt kommer att förstöras. Han menade dessutom att man måste ta hänsyn till både lantbrukarnas intressen och uppnå miljömålet med ett levande odlingslandskap. SR anser att det inte fanns en part

som behövde bemöta den oro som Världsnaturfonden gav uttryck för. I så fall var det snarast regeringen och inte, som anmälaren gör gällande, enskilda lantbrukare. Eftersom regeringens överväganden för beslutet tydligt angavs framgick de olika ståndpunkterna i inslaget och ämnet blev också allsidigt belyst.

Anmälaren hävdar att *Lunchekot* har brutit mot kravet på saklighet eftersom det i inslaget hävdades att ”vissa naturelement minskar i landet”. Därutöver sa reportern att gulspårar minskat i antal och att tre av fyra sånglärkor försvunnit. SR vill anföra att reportern använde uttryck som var nyanserade så som att åkerlandskapet ”kan hotas” samt att diken med mera ”riskerar att försvinna”. Det finns också stöd för påståendena i inslaget att naturvärden riskeras. Naturvårdsverket har vid flera utvärderingar av riksdagens miljökvalitetsmål kommit fram till att tillståndet är ogynnsamt för många arter i odlingslandskapet. SR rapporterade om detta redan år 2013 i inslaget ”Ambitiösa miljömål svåra för Sverige” som bygger på Naturvårdsverkets årsrapport, angående miljömålen. I inslaget framgår bland annat att ”Det går sämre rentav för andra mål som de om ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv ...”. Det kan även nämnas i sammanhanget att biotopskyddet kom till för att man hade observerat att naturelement försvunnit i rask takt från odlingslandskapet. Det framgår bland annat i skriften Naturvårdsverkets utvärdering av miljömålen, avsnitt om miljömålen ”Ett rikt odlingslandskap”. Där står också att landsbygdsprogrammets åtgärder har haft betydelse för att skapa förutsättningar för förbättrat miljötillstånd, ett stöd som nu alltså enligt förslaget ska minska.

Angående uttalandet om att vissa fågelarter minskat till antalet är detta uppgifter från handläggaren på Världsnaturfonden som SR inte haft anledning att betvivla. Dessutom finns stöd för uppgifterna att nämnda fågelarter minskat bland annat i Trendrapporten från Naturvårdsverket.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag. Vid sin prövning kan nämnden ta hänsyn till ett annat program eller inslag, förutsatt att en sådan balansering framstår som naturlig för lyssnarna. Det kan till exempel röra sig om inslag i den löpande nyhetsförmedlingen eller i en programserie. Det kan också vara ett program som programföretaget hänvisar till i samband med sändningen. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för

framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att övervaka innehållet i sända program i förhållandet till de regler och villkor som gäller sändningarna. I nämndens uppgift ingår inte att pröva textinformation på Twitter. Anmälarens kritik i detta avseende lämnas därför utan åtgärd.

Enligt nämnden var utgångspunkten i inslaget bland annat att regeringen infört nya regler för de svenska jordbrukslandskapen och att Världsnaturfonden var orolig för att dessa regler skulle påverka den biologiska mångfalden. Det förhållandet att ingen bemötte Världsnaturfondens uttalanden innebär inte enligt nämnden att inslaget utformats i strid med kravet på opartiskhet. Vidare anser nämnden att SR, genom det material som programföretaget presenterat i ärendet, har visat grund för de påståenden som gjordes i det aktuella inslaget. Enligt nämnden strider därför inte inslaget mot kravet på saktighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Ingrid Carlberg, Leif Hedman, Jan Holmberg, Pia Kronqvist, Nedjma Chaouche och Dag Mattsson efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Rasmus Gedda